

DIABETIK OYOQ SINDROMI BO'LGAN BEMORLARDA OPERATSIYADAN KEYINGI YARALARNI DAVOLASH PROGNOZI

Alimova Nodira Baxromovna

Jizzax viloyati Zomin tibbiyot kolleji o'qituvchisi

Davranova Aziza Davranovna

Togayeva Gulnora Siddiqovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi, Samarqand shahri

ANNOTATSIYA

Qandli diabet (QD) dunyo aholisining 4-5 foiziga ta'sir qiluvchi o'lim sababini uchinchi o'rinda turadi. Diabetik oyoq sindromi asab tizimida, arterial va kapillyar tizimga ta'sir qiluvchi patologik o'zgarishlar bo'lib, yarali-nekrotik jarayonlar, shuningdek, gangrena shakllanishiga olib kelishi mumkin. Bunday holatlarning taxminan 85-90% trofik oyoq yaralari, xo'ppozlar, selulit, osteomielit va yiringli artritdir. Diabetik to'piq sindromi (DTS) qandli diabetning kechki asoratlarini va nevrologik buzilishlar bilan bog'liq bo'lgan infeksiya, yara yoki chuqur to'qimalarni nobud bo'lishi va pastki ekstremitalarning arteriyalarida asosiy qon oqimining pasayishi bilan tavsiflanadi. [1]. DTS bilan yarali nuqsonlarning eng xarakterli xususiyatlaridan biri bu ularning surunkali holatga o'tish tendentsiyasi (xronizatsiya) va bu bilan davo vaqtining sezilarli darajada oshishi hisoblanadi. Yuqorida tavsiflangan vaziyat tufayli bemor uzoq vaqt davomida odatdagi turmush tarzini saqlab tura olmaydi.

Shu bilan birga, davolanishga rioya qilishning pastligi va hayot sifatining pasayishi kuzatiladi [2, 3]. Ushbu sharhda DTS bilan og'rigan bemorlarda jarohatni davolash xususiyatlari va ularning vaqtini ta'sir qiladigan mumkin bo'lgan sabablar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'z: qandli diabet, diabetik to'piq sindromi, nekrektomiya, yara, amputatsiya.

Ishning maqsadi: diabetik to'piq sindromi bilan og'rigan bemorlarda operatsiyadan keyingi yaralarning bitish vaqtiga ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash.

MATERIALLAR VA USULLAR

Tadqiqot ob'ekti RIEIATMSVF ma'lumotlar bazasida o'tkazildi. Bemorlarning yoshi va jinsini hisobga olgan holda DTS tarqalish ko'rsatkichlari ma'lumotlari tahlil qilindi va QD tipi. Qandli diabetning tarqalishi bo'yicha ma'lumotlar qandli diabet

tipiga qarab bemorlarning yoshi va jinsini hisobga olgan holda tahlil qilindi. Diabetik to'piq sindromining (DTS) yiringli-nekrotik asoratlari uchun oyoq darajasida turli xil jarrohlik aralashuvlardan so'ng yaralari bo'lgan 2-tip qandli diabet bilan og'rigan 40 nafar bemor tekshirildi va davolandi.

To'piq soxasida 23 ta bemorda (52%) amputatsiyalar amalga oshirildi. Tadqiqotga pastki ekstremitalarning klinik jihatdan ahamiyatli ishemiyasi bo'lgan bemorlar kiritilmagan. Bemorlarning o'rtacha yoshi $58,6 \pm 1,06$ yil (36 - 77 yosh), erkak va ayol nisbati 17/13. Qandli diabetning davomiyligi o'rtacha $11,5 \pm 1,02$ yilni tashkil etdi. Qandli diabetning kech asoratlari va yara jarayonining og'irligini baholash uchun keng qamrovli klinik tekshiruv o'tkazildi, xalqaro tavsiyalarga muvofiq standart davolash amalga oshirildi.

NATIJALAR

jarohatni davolash davrlari 1,5 dan 54 haftagacha va o'rtacha $12,7 \pm 1,55$ haftani tashkil etdi. Davolashning davomiyligi birinchi navbatda osteomiyelit va infektsiyaning mavjudligi bilan aniqlandi (mos ravishda $18,1 \pm 2,51$ va $7,4 \pm 1,41$ hafta; $p = 0,002$). Yaraning kattaligi infektsiya xavfi bilan bevosita bog'liq edi. Oyoq va taglik sohasidagi yaralarni lokalizatsiya qilish ham shifo prognoziga katta hissa qo'shdi. Muhim ahamiyatli omil bu jarohatning kasalxonadan chiqqandan boshlab ixtisoslashgan yordamga murojaat qilishgacha bo'lgan davomiyligi edi. Operatsiyadan keyingi jarohatlarning shifo davri uchun uchta daraja aniqlangan: 12 haftagacha inklyuziv - yaxshi natija, 12 dan ortiq, lekin 24 haftadan ko'p bo'lmagan - qoniqarli va 24 haftadan ortiq - yomon natija. Ushbu natijaga ta'sir qiluvchi omillar aniqlangan. Ular, birinchi navbatda, osteomiyelitning mavjudligi, keyin esa infektsiya bo'lib chiqdi. Sensormotor neyropatiya va avtonom neyropatiya kamroq ahamiyatga ega edi. Qandli diabetning kompensatsiyasi va davomiyligi ham, yurak ishemik kasalligi va gipertenziya kabi asoratlarning mavjudligi va og'irligi ham bemorlarning jinsi va yoshi kabi operatsiyadan keyingi yaralarni davolash prognoziga muhim hissa qo'shadi. Diabetik to'piq sindromi (DTS) qandli diabetning eng xavfli asoratlaridan biridir. Funktsional faol oyoq-qo'llarni saqlash diabetik oyoq sindromini davolashda asosiy vazifa bo'lib, uni muvaffaqiyatli amalga oshirish uzoq muddatli kuzatuv bilan bemorlarni multidisipliner rehabilitatsiya qilishni, profilaktika taktikasini va jarrohlik davolashning optimal usullarini izlashni talab qiladi [12, 27].

DTS ning neyropatik shakli bo'lgan bemorlarda operatsiyadan keyingi jarohatlarning davolanish vaqtini bashorat qilishda yetakchi omillar osteomiyelit, infektsiya, yara yuzasining maydoni va uning joylashishi kabi mahalliy parametrlardir. Muhim omil - kasalxonadan chiqqandan keyin ixtisoslashtirilgan yordam ko'rsatilgunga qadar yaraning mavjudligi, bu infektsiya xavfi va osteomiyelit xavfiga ta'sir qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. Орипов Ф.С., Тогаева Г.С. «Структурные особенности клеток островков лангерганса у потомства с аллоксоновым диабетом» Тиббиётда янги кун. Апрель-июнь 2020 г. Бухоро. стр 218-220.
2. Тогаева Г.С. «Ўз-узени назорат қилиш мактабида ўқиган қандли диабет 2 тип билан касалланган беморларнинг клиник ва биохимиявий курсаткичлари». Биомедицина ва амалиёт журнали 2 махсус сон. 2020 й Тошкент. 132-135-бет
3. Toagaeva Gulnora Siddikovna., Oripov Firdavs Suratovich., Davranova Aziza Davranovna.: "Structural features of cells of the islets of Langerhans in offspring with alloxonic diabetes" (Review article). Annals of the Romanian Society for Cell Biology 2021; P.158-162
4. Гомыдова, И. И. Диабетическая стопа. Описание клинического случая / И. И. Гомыдова, А. Н. Бигеева. — Текст : непосредственный // Молодой ученый. — 2019. — № 20 (258). — С. 167-169.
5. Азимбегова С.Н., Давранова А.Д. “Болаларда 1-тур қандли диабетни даволашини ўзгартириш ва диабетик ретинопатиясини олдини олиш хусусиятлари”. Журнал гепато-гастроэнтерологических исследований. 2022/7/31.
6. Орипов Фирдавс Суръатович, Тогаева Гулнора Сиддиковна. «Распространенность диабетической стопы у пациентов с сахарным диабетом 2 типа в Самаркандской области». Биомедицина ва амалиёт журнали. Том 7 № 5 (2022).
7. Kudykin M.N, Koreyba K.A, Minabutdinov A.R, Deryabin R.A, Vasyagin AN, Sheyko GE. The ways for improving care for patients with diabetic foot. Surgery. The application to the journal Consilium Medicum. 2015; 2: 5-8. Russian (Кудыкин М.Н., Корейба К.А., Минабутдинов А.Р., Дерябин Р.А., Васягин А.Н., Шейко Г.Е. Пути совершенствования помощи пациентам с синдромом диабетической стопы // Хирургия. Приложение к журналу Consilium Medicum. 2015. № 2. С. 5-8.
8. Almazov IA, Zinovyev EV, Archel AV. Evidential approaches to the choice of physical techniques of surgical treatment of burn wounds. Bulletin of the Russian Military Medical Academy. 2015; 4(52): 192-196. Russian (Алмазов И.А., Зиновьев Е.В., Апчел А.В. Доказательные подходы к выбору физических методик хирургической обработки ожоговых ран // Вестник Российской военно-медицинской академии. 2015. № 4(52). С. 192-196).
9. Takhirovi, D. A., Corners, S. J. A., Shukhratovna, N. G., Shukhratovna, S. G., & Zaynuddinovna, M. G. (2022). COURSE OF COVID-19 IN PATIENTS WITH

DIABETES MELLITUS. Web of Scientist: International Scientific Research Journal, 3(02), 73-76.

10. Karimova N.A., Siddikovna, T. G., Davranovna, D. A., Takhirovich, D. A., & Tulkinovich, O. S. (2021). Cardiovascular complications in patients who have had covid on the background of diabetes mellitus 2. Central Asian Journal of Medical and Natural Science, 2(3), 37-41.

11. Нарбаев А.Н. Тогаева Г.С. «The Use of daily continuous glucose monitoring in clinical practice». //The American Journal of medical sciences and pharmaceutical research. // Volume 2. Issue 9. 2020.82-85 betlar

12. Мухаммадиева П. З., Даминов А. Т., Султанова Д.М., Абдувалиева М. Н. ГИПЕРГЛИКЕМИЯ НА ФОНЕ ТЕРАПИИ COVID-19-АССОЦИИРОВАННОЙ ПНЕВМОНИИ ГЛЮКОКОРТИКОИДАМИ /ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ. 69-78стр.

13. Абдуназаров Ш. Н., Даминов А. Т., Холмуродов О. Х., Туропов М. К./ ОСЛОЖНЕНИЕ ТЕРАПИИ ГЛЮКОКОРТИКОИДАМИ У БОЛЬНЫХ САХАРНЫМ ДИАБЕТОМ 2 ТИПА, ПЕРЕНЕСШИХ COVID-19/ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА В XXI ВЕКЕ/542-5437.

14. G. S. Togaeva, Clinical And Biochemical Parameters Of Patients With Type 2 Diabetes Who Were Trained At The School Of Self- Control. // JOURNAL OF BIOMEDICINE AND PRACTICE SPECIAL ISSUE-2. P-131-136, 2020.